

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Скидан О. В., д. е. н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет

Протягом останніх років провідні країни активно вживають заходів для розвитку та підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. Це пов'язано зі зростанням рівня продовольчих потреб

населення і усвідомлення людством проблеми погіршення навколишнього природного середовища, спричиненого інтенсифікацією сільського господарства. Методи ж виробництва органічної сільськогосподарської продукції гарантують необхідний якісний рівень такої продукції, безпечність харчування, а також не шкодять довкіллю.

Таким чином, розвиток органічного виробництва безпосередньо сприяє вирішенню проблеми продовольчої безпеки, сутність якої полягає в забезпеченні такого соціально-економічного та екологічного стану в країні, при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені безпечним і якісним продовольством в необхідній кількості та асортименті. Враховуючи виняткове значення органічного виробництва для продовольчої безпеки держави, питання активізації його подальшого розвитку належить до стратегічних завдань держави.

Усвідомлюючи це, Житомирський національний агроекологічний університет протягом останніх років концентрує свої зусилля та потенціал на розв'язанні проблем наукового та освітнього забезпечення розвитку органічного виробництва на Поліссі України. У цьому напрямі здійснено ряд заходів, зокрема проведено дві міжнародні науково-практичні конференції «Органічне виробництво і продовольча безпека», розроблено проект комплексної програми розвитку органічного виробництва на Житомирщині; створено та забезпечено функціонування центру «Полісся органік»; впроваджено навчальні курси «Органічне виробництво» на факультетах університету.

Спільно з ключовими вітчизняними підприємствами у сфері виробництва та переробки органічної продукції ПП «Галекс-Агро» та ТОВ «Органік Мілк» розроблено комплекс стратегічних напрямів активізації розвитку органічного виробництва на Поліссі України. Серед зазначених напрямів першочерговим постає необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців для сфери органічного виробництва, проведення наукових досліджень щодо відпрацювання технологій вирощування широкого спектру сільськогосподарських культур в умовах природно-кліматичної зони Полісся.

Законом України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» також передбачено необхідність організації підготовки кваліфікованих кадрів для виробництва органічної продукції (сировини), підвищення їхньої кваліфікації, внесення пропозицій Кабінету Міністрів України щодо фінансування фундаментальних та прикладних наукових досліджень у сфері агроекології та виробництва органічної продукції (сировини), створення наукових парків для трансферу інновацій від науки до практики.

Практична реалізація вказаних положень передбачає потребу в створенні модельного господарства, на базі якого ці завдання будуть реалізовуватися. Оптимальним варіантом для створення такого господарства є діюче ДП «ДГ «Україна», розташоване в безпосередній близькості від університету. До 2004 року підприємство перебувало у складі Житомирського національного агроекологічного університету. Проте проведене у 2003-2004 рр. реформування навчально-дослідних господарств, обумовлене набранням чинності Господарського та Цивільного кодексів України, призвело до втрати ними статусу юридичної особи. В цих умовах підприємство було виведене із складу університету та перейшло у безпосереднє підпорядкування Мінагрополітики України.

Вирішення питання повернення університету навчально-дослідного господарства створить можливість формування на його базі за підтримки підприємств, які займаються органічним виробництвом в області, модельного для зони Полісся України господарства, на якому будуть відпрацьовуватися сучасні технології органічного виробництва, вирощування енергетичних та ряду нетрадиційних культур, забезпечуватиметься підготовка та перепідготовка фахівців для аграрного сектора економіки. На базі господарства вирішуватимуться питання формування системи сівозміни при органічному виробництві з урахуванням природно-кліматичних особливостей зони Полісся України; встановлення оптимальних норм застосування органічних добрив при вирощуванні сільськогосподарських культур в органічному виробництві; оцінки позитивного впливу органічного виробництва на зниження парникового ефекту, ерозійних процесів, деградації ґрунтів; забезпечення покращення якісних та кількісних показників урожаю сільськогосподарських культур.

Завдяки функціонуванню господарства буде створено сприятливі умови для стійкого розвитку органічного виробництва в області, підвищиться його внесок у забезпечення продовольчої та екологічної безпеки держави. Також очікується позитивний ефект від розвитку органічного виробництва у вигляді зростання доходу та підвищення конкурентоспроможності господарств, зменшення витрат виробництва, скорочення природоохоронних виплат. Крім того, очікуються екстернальні ефекти, що виникатимуть внаслідок діяльності господарств з органічного виробництва у інших суб'єктів господарювання – додатковий дохід переробної галузі; зменшення безробіття; зростання доходу від зеленого туризму, органічного тваринництва, бджільництва; підвищення рівня життя населення; зростання вартості сільськогосподарських угідь.

Очікуваними перевагами для навколишнього природного середовища будуть підтримка біологічного та ландшафтного різноманіття, якості та функцій ґрунтів та водних екосистем; мінімізація екологічних ризиків; збереження генофонду рослин; стабілізація стану земельних ресурсів та їх відтворення; залучення новітніх екологічних технологій; зменшення забруднення від сільськогосподарського виробництва.